

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Чикайло Л.Б., магістр МО, ФЕМ,

**Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів**

Для оцінювання фінансового стану підприємства важливим є визначення самого поняття «фінансовий стан підприємства». Багато науковців по-різному характеризують аналітичний процес, який пов'язаний із дослідженням фінансового стану підприємства.

А.М. Поддєрьогін визначає фінансовий стан підприємства як комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів та характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів [3].

М.Я. Коробов у навчальному посібнику «Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств» стверджує, що «фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями» [2].

В.М. Бобік, М.О. Дзюба та Т.А. Жерібка визначають «фінансовий стан підприємства як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства» [1].

На думку А.Д. Шеремета, Р.С. Сайфуліна та Є.В. Негашева, фінансовий стан підприємства виражається у співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства та їхніх джерел [4]. Проте з цього визначення не видно те, про що можуть свідчити такі співвідношення, а

оскільки вони будуть різними навіть в аналогічних підприємств, то доцільно було б на це звернути увагу.

Останніми роками набули поширення методики, що дають можливість інтерпретувати результати оцінювання фінансового стану на основі одного узагальнюючого показника. Однак їх різноманіття, відсутність певної систематизації, чіткого алгоритму здійснення розрахунків та умов застосування ускладнюють їх використання в практичній діяльності підприємств.

Коротка характеристика основних методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємства наведена в табл. 1.

Зовнішнє оцінювання може проводитися як акціонерами, кредиторами, інвесторами, так і податковими органами та підприємствами-партнерами. Проте найчастіше воно застосовується для оцінювання кредитоспроможності та платоспроможності підприємства, адже в сучасних умовах зростає потреба підприємств у позичковому капіталі та здатності «втриматися на плаву».

Таблиця 1

Основні методи оцінювання фінансової діяльності підприємства

Метод	Характеристика
Метод фінансових коефіцієнтів	Передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність та ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітний і залежить від вибраної методики, що затверджена нормативними документами або впорядкована певними науковцями
Оцінювання фінансового стану з використанням абсолютних показників	Може бути використана для оцінювання окремих аспектів фінансового стану, зокрема для характеристики рівня фінансової стійкості з боку прибутковості підприємства на основі використання результатів маржинального аналізу; визначення типів фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів
Рейтингове оцінювання	Полягає у класифікації підприємств за певними ознаками з огляду на фактичний рівень показників фінансового стану та рейтинг

	кожного показника. Перевагою є можливість ранжування низки підприємства за вибраною ознакою.
Матричне оцінювання	Базується на побудові сукупності фінансових показників, яка перетворюється на матрицю стандартизованих коефіцієнтів. Надає змогу здійснювати порівняльне рейтингове оцінювання за певними показниками. З іншого боку, може використовуватися під час складання матричних балансів, балансів грошових надходжень і витрат.
Бальне оцінювання	Полягає в проведенні аналізу фінансових коефіцієнтів шляхом порівняння отриманих значень із нормативними величинами, а також отриманні узагальнюючого показника, вираженого в балах. Таке оцінювання передбачає «рознесення» цих значень за зонами віддаленості від оптимального значення.
Інтегральне оцінювання	Результатом оцінювання є визначення інтегрального показника на основі застосування різноманітних методичних підходів. При цьому інтегральний показник може характеризувати як окремі складові, так і фінансовий стан підприємства загалом.
Дискримінантні моделі	Дають змогу визначити вірогідність настання банкрутства на основі розроблення та використання інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють однофакторні (наприклад, коефіцієнти Бівера, Вейбеля) та багатфакторні (прикладом є моделі Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, Савицької, Терещенко) моделі.

Для українських же підприємств найбільш вживаним у практиці підприємства є метод фінансових коефіцієнтів. Як правило, оцінювання проводиться за групами показників фінансової стійкості, майнового стану, платоспроможності та ліквідності, прибутковості та ділової активності. Класифікація груп, їх склад та методика розрахунку показників, що закріплені в нормативних документах, а також представлених у різноманітних наукових доробках, істотно різняться, що обумовлює відсутність єдиного підходу до оцінювання фінансової діяльності.

Останніми роками найбільшого поширення набули методики, що дають можливість інтерпретувати результати оцінювання фінансової діяльності на основі одного узагальнюючого показника. Проте їх різноманіття, відсутність певної систематизації, чіткого алгоритму здійснення розрахунків та умов застосування ускладнюють їх використання в практичній діяльності підприємств.

На основі дослідження та узагальнення різних методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємств можна виділити три з них, які є фундаментальними: – визначення рівня забезпеченості запасів у складі оборотних активів підприємства джерелами їх формування; – застосування одного інтегрованого показника, який складається з декількох найбільш вагомих коефіцієнтів, визначення певних меж його значення для ідентифікації фінансового стану підприємства; – обчислення певної кількості коефіцієнтів, а також вироблення певних висновків щодо фінансового стану підприємства на основі дослідження їх в динаміці та порівняння з нормативними значеннями.

Загалом порядок оцінювання фінансового стану підприємства може бути представлений такими чином. По-перше, необхідно чітко визначити мету проведення оцінювання фінансового стану підприємства, оскільки від неї буде залежати подальший вибір підходів до його здійснення. По-друге, здійснюється збирання інформації, вибираються напрями оцінювання й конкретні показники, що дадуть змогу охарактеризувати фінансовий стан підприємства або його складові відповідно до поставленої мети. По-третє, проводяться розрахунок показників та їх порівняння з нормативними значеннями. По-четверте, проводяться ретельне вивчення основних причин змін тих чи інших показників та характеристика їх досягнутого рівня. По-п'яте, виявляються резерви та обґрунтовуються заходи щодо зміцнення фінансового стану підприємства [5].

Отже, формування єдиної системи методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства та розробка детального алгоритму їх

застосування сприятиме, по-перше, об'єктивному визначенню статичної і потенційної можливості розвитку фінансово-господарської діяльності підприємств та їх забезпеченню фінансовими ресурсами; по-друге, підвищенню якості прийняття управлінських рішень, що, в підсумку, забезпечуватиме збільшення фінансових результатів та досягнення тактичних та стратегічних цілей функціонування підприємств.

Список використаних джерел

1. Бобік В.М. та ін. Реструктуризація та фінансове оздоровлення сільськогосподарських підприємств. Програма підвищення рівня життя сільського населення в Україні : посібник. Київ : ПП Гробець Г.С., 2005. 480 с.
2. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства. Київ : Знання, 2000. 354 с.
3. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2000. 406 с.
4. Шеремет А.Д. Сайфулін Р.С., Негашев Е.В. Методика фінансового аналізу. Москва : ИНФА, 2001. 208 с.
5. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління.* 2018. № 3. Т. 29 (68). С. 173-180.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Минів Р.М., Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького